

**Cloenda dels actes del vintè aniversari de la integració d'Espanya
a la Unió Europea** (Palau del Parlament, 8 de juny de 2006)

El president

Molt bona tarda. Siguin benvingudes i benvinguts a la seu del poder legislatiu català, al Parlament de Catalunya. Té la paraula l'excel·lentíssim senyor Jaime Gama, president de l'Assemblea de la República de Portugal.

El Sr. Jaime Gama (president de l'Assemblea de la República de Portugal)

Queria cumprimentar o presidente do Parlamento da Catalunha, do Congresso dos Deputados das Cortes Espanholas e também o presidente do Parlamento Europeu e felicitá-los por esta iniciativa de concluir este ciclo de debates sobre a Europa com as impressões dos vinte anos de adesão de Espanha e Portugal à União Europeia.

Os dois países têm uma raiz europeia extremamente nítida e relacionada com a própria formação da Europa na Idade Média, e depois também com a projecção mundial da Europa ampliando a área de influência europeia em vários continentes.

O alargamento das Comunidades Europeias à Grécia, Espanha e Portugal teve uma grande influência na consolidação das mudanças democráticas ocorridas nesses países na década de setenta. Portugal pediu para aderir em 1976 e iniciou negociações em 1978, concluiu negociações conjuntamente com Espanha em 1985, e ambos os países desde 1 de Janeiro de 1986 integram as então Comunidades Europeias.

Essa integração, no caso português, representou um grande salto em frente no seu desenvolvimento económico e social e também na consolidação da democracia política. No período anterior, as relações com a Europa foram sempre condicionadas pela desconfiança em relação à existência de uma Europa política. A própria integração de Portugal como membro fundador da EFTA em 1960 e o acordo de comércio livre com a Comunidade Económica Europeia e a CECA, Comunidade

Europeia do Carvão e do Aço, em 1972, foram acordos económicos de natureza técnica, mas sempre a consolidação de uma Europa política foi vista com grande receio nessa altura. Só em 1976, em Portugal, se optou por defender claramente um acordo de integração e não um acordo de associação com as Comunidades Europeias, e todo o processo negocial que durou seis anos e seis meses, bastante mais longo do que os processos negociais neste último alargamento, deparou com resistências algumas resistências derivadas do receio quanto aos efeitos na agricultura mediterrânica de alguns dos então Estados-membros ou então receios quanto às consequências da livre circulação.

Os dois países tiveram, Portugal e Espanha, que resolver previamente à adesão um modelo para o seu comércio bilateral no período de transição, visto que as relações económicas entre os dois países eram muito escassas e tinham por base o anexo de Portugal do acordo EFTA - Espanha e também as relações no domínio das pescas. A entrada dos dois países nas então Comunidades Europeias, simultânea, permitiu um crescimento muito significativo das relações económicas, e no caso de Espanha e no caso de Portugal, que é o que refiro, este balanço dos vinte anos de adesão é bastante positivo: o produto per capita português aumentou seis vezes; o salário médio mensal, cinco vezes; a mortalidade infantil reduziu-se cinco vezes; a convergência económica também se consolidou com a média europeia a quinze em doze pontos percentuais, e a rede de auto-estradas portuguesa, que era em 1986 de 196 quilómetros, ampliou-se vinte vezes e hoje é uma rede bastante mais significativa.

Espanha e Portugal encontram hoje desafios na União Europeia que têm a ver com o alargamento e também com os desafios colocados à União Europeia pela globalização, e também têm a ver com o futuro do modelo europeu, o futuro quanto ao modelo económico e social e o futuro também quanto ao modelo institucional, e é importante que este modelo institucional também se consolide, evolua e tenha uma resolução clara em termos de percepção dos cidadãos para que este projecto continue a dar resultados palpáveis e visíveis.

Mas penso que vinte anos depois podemos bem dizer que o resultado é um resultado positivo e que os nossos países fora da União Europeia teriam uma performance muito diferente, muito mais modesta, muito mais limitada. Quer isto dizer que tudo é perfeito na União Europeia? Seguramente que não, e por isso também um bom contributo dos nossos países é importante, como aquilo que está simbolizado no facto de neste momento termos um presidente do Parlamento Europeu de Espanha e um presidente da Comissão de Portugal. Isso também marca a viabilidade dos nossos países no conjunto da Europa. Por isso temos razões para estar tranquilos e também para ter uma boa expectativa quanto ao futuro, sabendo sempre dar um contributo positivo para o processo europeu.

Muito obrigado.

(Aplaudiments.)

(Traducció.)

Voldria saludar els presidents del Parlament de Catalunya, del Congrés dels Diputats de les Corts Espanyoles i del Parlament Europeu, i felicitar-los per la iniciativa de concloure aquest cicle de debats sobre Europa amb les impressions dels vint anys d'adhesió d'Espanya i Portugal a la Unió Europea.

Tots dos països tenen arrels europees extremadament nítides i relacionades amb la mateixa formació d'Europa durant l'Edat Mitjana, i posteriorment amb la projecció mundial d'Europa mitjançant l'ampliació de la seva àrea d'influència en diversos continents.

L'ampliació de la comunitat europea a Grècia, Espanya i Portugal va exercir una gran influència en la consolidació dels canvis democràtics que es van produir en aquests països en la dècada dels setanta. Portugal va sol·licitar l'adhesió el 1976 i va començar les negociacions juntament amb Espanya el 1985. Des de l'1 de gener de 1986 tots dos països s'integren a la comunitat europea.

Aquesta integració, en el cas de Portugal, va significar un gran pas per al desenvolupament econòmic i social, i també per a la consolidació de la democràcia

política. En el període anterior les relacions amb Europa sempre havien estat condicionades per la desconfiança respecte a l'existència d'una Europa política. La mateixa integració de Portugal com a membre fundador de l'Associació Europea de Lliure Comerç, EFTA, l'any 1960 i l'Acord de lliure comerç amb la Comunitat Econòmica Europea, CEE, i la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer, CECA, l'any 1972 van ser acords econòmics de caràcter tècnic, però aleshores la consolidació d'una Europa política s'interpretava amb una certa desconfiança. Va caldre esperar el 1976 perquè Portugal optés per defensar clarament un acord d'integració i no d'associació a la comunitat europea, i el procés de les negociacions—que va durar sis anys i sis mesos, força més llarg que no els processos de negociació iniciats durant l'última ampliació— va haver de superar algunes resistències derivades de la desconfiança pels efectes que tindria en l'agricultura mediterrània d'alguns dels països que aleshores eren estats membres o la desconfiança respecte a les conseqüències de la lliure circulació.

Tots dos països, Portugal i Espanya, van haver de resoldre abans de l'adhesió un model per al seu comerç bilateral en el període de transició, ja que les relacions econòmiques entre tots dos eren molt escasses i tenien com a base l'annexió de Portugal a l'acord EFTA - Espanya i les relacions en matèria de pesca. El fet que tots dos països passessin a formar part simultàniament de l'aleshores Comunitat Europea va permetre un creixement molt significatiu de les relacions econòmiques, i en el cas d'Espanya i de Portugal el balanç d'aquests vint anys d'adhesió és força positiu: el producte *per capita* de Portugal ha augmentat sis cops; el salari mitjà mensual, cinc cops; la mortalitat infantil s'ha dividit per cinc; la convergència econòmica també s'ha consolidat amb la mitjana europea en quinze amb dotze punts percentuals, i la xarxa d'autopistes portuguesa, que el 1986 era de 196 quilòmetres, s'ha ampliat vint cops, de manera que avui és molt més significativa.

Espanya i Portugal s'enfronten avui a reptes en la Unió Europea que tenen relació amb l'ampliació, i també als que planteja la globalització a la Unió Europea i que, així mateix, tenen relació amb el futur del model europeu: el futur respecte al model econòmic i social i també el futur del model institucional. Per aquest motiu, és

important que aquest model institucional també es consolidi, evolucioni i tingui una resolució clara en termes de percepció per part dels ciutadans, de manera que aquest projecte continuï generant resultats palpables i visibles.

Però penso que, després d'aquest període de vint anys, podem afirmar, sense cap mena de dubte, que el resultat ha estat positiu i que si els nostres països no s'haguessin adherit a la Unió Europea avui tindrien una *performance* molt diferent, molt més modesta, molt més limitada. Significa això que tot és perfecte a la Unió Europea? Probablement no, i per aquest motiu és important que els nostres països hi contribueixin de forma significativa, com ho demostra el fet, per exemple, que en aquests moments tinguem un president del Parlament Europeu espanyol i un president de la Comissió portuguès. Això també il·lustra la viabilitat dels nostres països en el conjunt d'Europa, per la qual cosa tenim motius per estar tranquils i per tenir bones perspectives de futur sempre que sapiguem contribuir de manera positiva al procés europeu.

Moltes gràcies.

El president

Té la paraula l'excel·lentíssim senyor Manuel Marín, president del Congrés dels Diputats.

El Sr. Manuel Marín (president del Congrés dels Diputats)

Gràcies, president. Bona vesprada, *buenas tardes*. *Gracias por la invitación, y es un gusto estar aquí otra vez, en el Parlamento, además viendo tanta cara conocida de antiguos europeístas, de antes, de ahora y de siempre.*

Me pedía el presidente Borrell que hiciera una visión rápida, no tanto de la experiencia de veinte años de nuestro país en Europa, sino sobre hasta qué punto los parlamentos, como expresión de la soberanía de la participación ciudadana, en este caso el parlamento español, las Cortes Generales, con su responsabilidad –e intentaré explicarlo– hacia los parlamentos de las comunidades autónomas, podrían coadyuvar a resolver uno de los problemas eternos que tiene el debate europeo, que

no es otro que el de la cercanía, el de la proximidad de las instituciones a los ciudadanos, cómo integrar mejor el sentimiento, problema que no es nuevo, problema que es recurrente, e intentaré dar algunas reflexiones al respecto, siempre de una manera rápida y sumaria.

En primer lugar, una frase que suelo repetir bastante, y si la he repetido aquí os pido perdón, pero me parece muy oportuna para saber de dónde venimos y a dónde hemos llegado. Es la célebre frase de Víctor Hugo. La voy a leer. Teniendo en cuenta cuando la dijo Víctor Hugo y las condiciones en que la dijo, y después de cincuenta años de creación efectiva, de tratados que nos han vinculado en una aventura común, podemos ver si el experimento mereció o no la pena. Leo a Víctor Hugo:

«Llegará un día en que todas las naciones del continente, sin perder su idiosincrasia y su gloriosa individualidad, se fundirán estrechamente en una unidad superior y constituirán la fraternidad europea; llegará un día en que no habrá otros campos de batalla que los mercados abriéndose a las ideas; llegará un día en que las balas y las bombas serán reemplazadas por los votos.»

Si vemos un poco este discurso de Víctor Hugo y lo que se pretendió en aquel momento trágico para la historia europea y vemos lo que ha sido el recorrido hasta este año 2006, yo creo que cualquier persona, sea muy europeísta o poco europeísta, más nacionalista o menos nacionalista –hoy no es el caso del debate–, tendrá que concluir que el experimento, en términos históricos, ha merecido la pena, y se puede afirmar sin riesgo a equivocarse que la aventura europea, digo en términos generales, ha cumplido su objetivo.

Fijaros que Víctor Hugo, hace ya tanto tiempo, hablaba de unidad «sin perder cada uno su idiosincrasia y su gloriosa individualidad», de fundirse en una «unidad superior» y de crear una «fraternidad europea», tal vez una ciudadanía europea, y de que los campos de batalla se sustituyen por los mercados.

Pues bien, yo creo que el recorrido ha sido un éxito, tanto en materia de orden internacional, como factor de paz y estabilidad en el continente, como elemento que ha configurado un sistema democrático que ha permitido a lo largo de su historia

ser un elemento determinante para ir acogiendo las últimas dictaduras que hubo todavía en Europa después de su creación, caso de Grecia, caso de Portugal y caso de España. Y, luego, sin entrar en un debate a fondo, porque no es el momento ni tengo tiempo, esta Europa fue capaz de crear un sistema de vida, lo que se llamó comúnmente el «estado del bienestar».

Es decir, contemplado, yo creo, como un ciclo histórico, sería inútil negar la evidencia de que Europa, la constitución de una unidad europea, ha supuesto para los europeos un elemento de referencia en su vida cotidiana, que probablemente no se sienta cuando uno se levanta, va al trabajo y vuelve a su casa a cenar, pero creo que ha impregnado de una manera muy directa a toda la ciudadanía europea. Eso pienso yo.

Voy a la referencia a que me invitaba el presidente Borrell: Pero ¿cómo resolvemos el eterno dilema y el eterno debate de la proximidad, de la cercanía de los ciudadanos europeos al dato de lo europeo para que esto sea comprensible? ¿Cómo podemos reforzar la creencia en Europa? ¿Cómo podemos ser cada vez más europeos? ¿Cómo podemos resolver el problema de la burocratización de las instituciones? ¿Cómo podemos llevar al corazón de los ciudadanos la emoción de sentirse europeo? Etcétera.

Primera referencia, y haría dos muy breves. Yo recuerdo que aquí, no sé si se sigue haciendo, en Cataluña se organizaban en un parador muy bonito, en Aiguablava, unas jornadas.... ¿Ya no se hacen? Una vez estuvimos debatiendo precisamente acerca de lo que significó o no el dato de la incorporación a Europa, y hubo una conexión ciudadana –en Cataluña, por supuesto, más, porque había un interés social, político y sobre todo económico mayor que en otras autonomías españolas–, se produjo un momento de emoción con el dato de lo europeo, sí. ¿Por qué? Porque el Tratado de adhesión fue de esos raros momentos en que en un país normalmente cainita como el nuestro hubo un sentimiento enorme de autoestima colectiva. Y crear las condiciones sociales y políticas para sentirse contento de que algo haya pasado, generar ese sentimiento de autoestima colectiva..., lo tuvimos toda la sociedad española en los años ochenta, naturalmente. Nos sentíamos orgullosos. Habíamos

hecho la Transición, habíamos recuperado la libertad, la democracia, teníamos una constitución moderna y, además, estábamos normalizando la red que nos iba a acoger en el exterior, y un dato clave era nuestra pertenencia a Europa, y la gente estaba contenta y feliz. Y si se pregunta a los españoles, entre comillas: «¿La medicina europea –en todos los ámbitos, el económico, el político y social– le vino bien a nuestro país?», raro –no quiero decir que todo lo que se hiciera fuera perfecto– será encontrar un ciudadano que diga que no o abiertamente que no.

Entonces, sí ha habido puntos de conexión con lo europeo en momentos determinados. Según un trabajo muy interesante que he visto que ha hecho la London School of Economics, sí se produce esta conexión de los ciudadanos y el interés por Europa cuando hay momento histórico, liderazgo y políticas adecuadas. Me estoy refiriendo al enorme interés que se despierta en Europa con aquel proyecto de la Europa de los ciudadanos, cuando en los finales de los ochenta cae el Muro de Berlín, desaparece la Guerra Fría, emerge el Acta Única, emerge el mercado único, emerge posteriormente el gran proyecto de Maastricht, la unión económica y monetaria, y, claro, se ve perfectamente en las encuestas como hay un enorme interés por todo lo que es europeo. Y además había líderes en aquellos momentos que fueron capaces de interpretarlo correctamente y fueron capaces de suscitar ese interés. Claro que sí.

Voy avanzando, y entro ahora en mi tema, por no coger demasiado tiempo. Me quedan diez minutos, y yo, que corto tanto, el tiempo tengo que respetarlo.

El euro. Simplifico mucho. El euro, que hoy día es una realidad de los ciudadanos que lo tienen en su bolsillo, ha perdido la dimensión de emoción que tuvo en ese momento. El euro, en la historia de la Unión Europea, probablemente será la mayor derrota que han tenido los euroescépticos y los adversarios de la construcción europea. Para ir más rápido, a los que os guste la historia os vais a los editoriales de los grandes periódicos de color salmón, no los cito, y mirad lo que decían del disparate mayúsculo de en una Europa dividida pretender una moneda común, antes de que empezara a trabajar el Comité Delors para elaborar las bases de la

convergencia. Yo creo que aquí los viejos del lugar –veo a mucha gente– sabéis perfectamente lo que digo. ¡Claro que fue un gran éxito colectivo! Y, sin embargo, hoy probablemente el hecho de llevarlo en el bolsillo lo ha llevado a la zona de la banalidad, es decir, de no darle la importancia histórica que realmente ha tenido.

Bueno, yo creo que no hay por qué desesperarse, porque cuando se ha conseguido un reto histórico que ha cuajado en una realidad cotidiana de todos los ciudadanos, además de una forma natural, y constituye una referencia de su vida, como comprar el pan, comprar el periódico, pagar una factura, comprar-se un coche, creo que es algo que sinceramente nos une, pero no hasta el punto de estar obsesionado con la idea de si estamos próximos o no próximos.

La Constitución europea había propuesto un sistema que estuvimos discutiendo. En la Conferencia de La Haya yo no pude ir. Me sustituyó el vicepresidente Vilajoana, que es una persona admirable por muchas cosas –y lo digo aquí en su honor– y que me ayuda mucho en el Congreso. Y, luego, me tocó rematar en Budapest, y llegamos a la misma conclusión. El sistema previsto en la Constitución es verdad que da al Parlamento Europeo la facultad de ser el último cerrojo a disponibilidad de las políticas nacionales. El mecanismo es un mecanismo hasta cierto punto complicado, pero que, sin embargo, la experiencia nos ha demostrado, si la Constitución hubiera entrado en vigor, que eso nos hubiera obligado a un tipo de relación diferenciada y mucho más compleja con los parlamentos autonómicos, el Parlament y el resto de los diecisiete parlamentos autonómicos, en aquellas materias en que las autonomías tienen competencia exclusiva.

Eso nos hubiera llevado a una forma de trabajar muy distinta, pero que para mí, reconociendo el avance, tenía un punto de preocupación. Por eso hablaba del último cerrojo de la voluntad de las políticas nacionales, y, por la forma de expresarse –en eso coincidí con el vicepresidente Vilajoana– de muchos presidentes, podía ser un elemento de perturbación en tanto en cuanto del control se pasase a un sistema de contestación permanente del trabajo que hacía el parlamento grande, es decir, el Parlamento Europeo. Yo lo dije así en Budapest, y prácticamente se alinearon..., el

presidente del Bundestag. Es verdad que la mayoría estaban por la otra visión, la de eventual stop último a la soberanía nacional, «no vaya a ser que eso me cree muchos problemas».

La experiencia. El sistema hace que un parlamento nacional pueda hacer un dictamen motivado si entiende que una iniciativa legislativa hecha en Bruselas por la Comisión, el Consejo o el Parlamento –simplifico y pido perdón si aquí hay algún profesor universitario, pero es para simplificar e ir rápido... Si se consigue concitar la voluntad de un tercio, es decir, nueve parlamentos y obtener diecisiete votos, entonces se puede enviar a Bruselas un dictamen motivado en un plazo no superior a seis semanas y stop, todo se para. Esto es lo que está previsto en la Constitución.

¿Esto imbrica a los parlamentos nacionales en una corresponsabilidad? Sí. Pero mi punto de vista es que esta posibilidad hay que utilizarla de una manera muy juiciosa y no de una manera, digamos, aventurada con que se intente hacer del parlamento nacional el último resorte de no sé qué defensa de los valores nacionales, frente al riesgo que supone que instituciones más o menos irresponsables..., como podría ser la Comisión Europea y en este caso también el Parlamento Europeo.

En el sistema que hemos inaugurado en las Cortes la verdad es que las relaciones con el resto de los parlamentos nacionales es de una rapidez asombrosa. Porque mucha gente decía: «Bueno, con el plazo de seis semanas que se da a los parlamentos nacionales no tendrán capacidad de reaccionar.» No es cierto: en veinticuatro horas se puede encargar a un buen letrado un dictamen motivado en que, apelando al principio de la subsidiariedad, se puede convenir que tal decisión legislativa venida de Bruselas está contra la subsidiariedad. No es un problema de la articulación jurídica. Tampoco lo es de buscar nueve aliados, nueve parlamentos, porque incluso el hecho de ser presidente de las Cortes o de cualquier parlamento y pasar a la gloria por ser el primer presidente que para una decisión de Bruselas es una tentación. Yo no lo voy a hacer, porque en la reunión de Budapest dije claro que esa facultad no la ejercería hasta que no fuera un tema verdaderamente serio, pero hay gente muy tentada, sobre todo del centro de Europa y nórdica, de jugar este

papel de nueve parlamentos. Yo les calificué, y se me molestó un poquito uno de ellos. Dije: «Bueno, esto sería sindicarse», sindicarse entre los presidentes europeístas y sindicarse entre aquellos partidarios del control a todo precio desde las capitales.

¿Se puede hacer? ¿Es bueno que esto exista? Por su puesto que sí. No me preocupa tal y como funcionan las Cortes Generales y los parlamentos autonómicos. Llegado el caso, hicimos todos los estudios de viabilidad –voy terminando ya, presidente..., el cómo resolver la conexión de las Cortes, que sería el parlamento nacional el que verificaría con al menos nueve parlamentos y diecisiete votos el «sí» o el «no» a una iniciativa legislativa, y eso incluso hubiera sido una gran experiencia, porque, después de los iniciales frotamientos que inevitablemente se hubieran producido entre las Cortes y los distintos parlamentos autonómicos, estoy absolutamente convencido de que se hubiera llegado a un entendimiento. Probablemente, el hecho de estar forzados a trabajar en el plazo no muy amplio de seis semanas, apenas un mes y quince días, hubiera supuesto una experiencia humana y jurídica absolutamente fantástica. Yo creo que eso es hacedero y que se pueden buscar fórmulas perfectamente de integración entre las Cortes y los parlamentos autonómicos.

Eso sí, me quedé en Budapest –ya termino, querido presidente Borrell, porque me pedía mi reacción– un poquito preocupado de que pueda haber la tentación de utilizar esta facultad que da la Constitución como un elemento de referencia final por el que, digamos –lo plantearé de una manera simpática–, el ministro que no haya tenido suerte en una negociación comunitaria..., volver a su país y levantar el ánimo del parlamento nacional todos sabemos que es muy fácil. Podéis ver un ministro a quien no le ha salido bien una negociación en Bruselas, coge el avión, reúne a la comisión mixta... ¿Verdad? No creo que pasara en este caso, pero en otros parlamentos casi seguro que pasaría, y se diría: «Señores, esto no puede ser, esto es un disparate, esto afecta las raíces mismas de nuestra organización, propongo que se vete.» Esto sí que sería preocupante.

Aparte de este punto de preocupación, el sistema creo que es positivo y que las Cortes y los parlamentos autonómicos lo podrían hacer sin ninguna dificultad.

Perdone la rapidez de la exposición, pero hay que respetar los tiempos.

Gracias.

(Aplaudiments.)

El president

Té la paraula l'excel·lentíssim senyor Josep Borrell, president del Parlament Europeu.

El Sr. Josep Borrell (president del Parlament Europeu)

Moltes gràcies, molt honorable president del Parlament de Catalunya; moltes gràcies, senyores i senyors.

És per a mi una gran satisfacció poder ser aquí en un dia en què els presidents dels parlaments de Portugal, Espanya, Catalunya i europeu ens ajuntem per celebrar vint anys d'Espanya i de Portugal a la Unió Europea. Vull donar les gràcies molt especialment al president del Parlament de Portugal, el meu amic Gama, per ser aquí avui amb nosaltres, a Barcelona. I, a més, els diré en secret que el fet que sigui aquí és encara especialment més meritori, perquè avui és el seu aniversari. *(Aplaudiments.)* De manera que, a més de celebrar els vint anys d'Espanya i Portugal a Europa, celebrem els ics anys del president Gama.

Sens cap dubte, aquests vint anys han estat la història d'un èxit. *No hace falta recurrir a demasiadas cifras para demostrarlo. Todo el mundo está convencido de que estos veinte años han sido la historia de un éxito, sin duda los veinte mejores años de la historia moderna de la Península Ibérica, si se puede llamar así al conglomerado de los dos países hermanos. Desde Trafalgar nunca habíamos tenido veinte años seguidos de paz y prosperidad como estos.*

I el problema no és només el que hem fet, sinó el que ens queda per fer. I això em porta una mica a veure no tan retrospectivament quina ha estat la història d'aquests vint anys, perquè és de sobres coneguda, sinó quina pot ser la història dels propers

vint anys, o almenys quina pot ser la trajectòria que la Unió Europea pot fer a partir d'ara.

Perquè la Unió Europea d'avui no té gaire a veure amb la Unió Europea de l'any 86. *Hoy la Unión Europea tiene poco que ver con la Unión Europea del año 86, y el mundo tampoco es el mismo; el mundo ha cambiado tanto como nosotros.*

Hoy todo el mundo coincide en decir: «Europa está en pana, está averiada.» Cojan los editoriales de toda la prensa europea. Hay una rara unanimidad en decir que después del «no» francés y holandés, y, más grave quizás todavía, el silencio de polacos, británicos, daneses, irlandeses, checos y unos cuantos más, Europa se encuentra en dique seco. El Consejo en junio va a prorrogar el periodo de reflexión para intentar encontrar una salida, pero mientras tanto está ya claro que hoy el principal problema que tiene Europa es que no sabe qué quiere ser ni qué quiere hacer más allá de lo que ya ha hecho.

Cuando digo que es la historia de un éxito es porque hemos cumplido todos los objetivos que nos propusimos. Europa és la història d'un somni de pau, i aquest somni s'ha fet realitat, i els somnis que s'han fet realitat ja no fan somiar. El problema és què més volem fer els europeus a més de ser els veïns més cooperatius del món.

I aquí és on avui el debat no s'ha acabat, i em fa l'efecte que tardarem a acabar-lo, perquè la història dels uns i dels altres és tan diferent que la visió que tenim del món és difícilment resumible en una única política a què tots puguem donar suport. Els països de l'Est i els de l'Oest, la vella i la nova Europa, no tenen la mateixa història. Tenim, almenys, mig segle d'història radicalment diferent. I per això avui a Europa tenim el problema d'identitat.

Per què volem estar junts? Què volem fer junts? Aquest és un debat que té una traducció que es diu «subsidiarietat», en el sentit que segurament hi ha coses que avui es plantegen a escala europea i hi ha el sentiment que valdria més fer-ho a una escala més reduïda, més cap avall, més a escala nacional, estatal. Però també és veritat que hi ha algunes coses que es fan en l'àmbit estatal que caldria fer-les,

potser, a escala, entre cometes, «federal», a escala europea, perquè és l'àmbit en què cal fer-les.

La subsidiarietat és un camí de doble via. Algunes coses s'han de fer més avall i d'altres potser s'han de fer més amunt. El problema de l'harmonització fiscal, per exemple, una assignatura pendent d'Europa, reclama segurament empènyer cap amunt algunes polítiques de naturalesa fiscal i una coordinació econòmica més gran.

El president Marín ha parlat del gran èxit de l'euro, i sens cap dubte ho és. Però també s'ha de reconèixer que Europa no podrà subsistir només amb una pota monetària, perquè li fa falta la pota pressupostària fiscal, i estem molt lluny encara d'aconseguir que la moneda que tenim sigui un instrument polític. És un element d'integració dels mercats, però no és una eina d'acció política, com ho són totes les monedes que tenen darrere un estat. I quan l'euro va néixer vull recordar que l'OCDE va publicar un interessant estudi en què deia que no hi havia cap exemple a la història d'una moneda que hagués pogut subsistir sense ser l'instrument d'una organització política. I aquesta advertència de llavors de l'OCDE és encara avui de plena actualitat.

El president Juncker intenta fer des de l'Eurogrup una tasca de coordinació de polítiques macroeconòmiques, pressupostàries i fiscals, però també hem de reconèixer que no se'n surt. I quan l'economia més gran del continent, que és Alemanya, pot apujar tres punts de l'IVA sense preguntar a la seva veïna, companya i amiga França quines són les conseqüències sobre la dinàmica econòmica conjunta de tots dos països és una prova aclaparadora que no hi ha la més mínima voluntat política de convertir en fets la intenció, tantes vegades declarada, de coordinar les polítiques econòmiques més enllà de la gran política federal central, que és la política monetària instrumentada pel Banc Central.

És un exemple; se'n podrien posar molts més. És un exemple de com hem anat fent, hem anat fent i de sobte ens demanem quina és la coherència de conjunt del que hem anat fent. I aquesta pregunta va voler-la contestar el projecte de constitució europea. Avui el sentiment que hi ha és que ens vàrem precipitar i que el mateix terme

«constitució», que ens semblava a molts que era un element positiu perquè aixecaria la consciència de l'existència d'un poble europeu, ha pogut ser contraproduent, perquè ha generat més resistències que adhesions.

I aquesta és una de les coses que avui torna a sortir una mica com un contraxoc del descontentament que va provocar el Tractat de Niça fa sis anys, quan els caps d'estat i de govern varen dir que així no podíem continuar, que feia falta definir objectius i competències, que feia falta revisar des del principi l'estructura de funcionament de la Unió per poder encarar el futur. Sis anys després continuem exactament com estàvem i no sabem durant quant de temps més ho estarem. Tothom està d'acord ja a dir que haurem d'esperar almenys el 2008 o el 2009.

Per això és important que es facin trobades com aquesta per reconèixer el gran èxit que han estat aquests vint anys i l'absoluta necessitat que els ciutadans s'apropiïn la idea d'Europa. Fins ara Europa ha estat el resultat d'acords entre governs, pactats en conferències governamentals per mitjans diplomàtics i tècnics. A mi, em fa l'efecte que aquest procés ha arribat al seu límit, que ja no avançarem més així, perquè amb vint-i-cinc o vint-i-set, o potser vint-i-vuit, països arribar a acords per unanimitat és pràcticament impossible, o almenys els acords són tan de mínims que no tenen força. Els costos de transacció entre vint-i-cinc, vint-i-set o vint-i-vuit països cada cop més diferents que hem de decidir per unanimitat redueixen l'acord a ben poca cosa. O hi ha una empenta política o la dinàmica intergovernamental conduirà a un estancament del procés. I per això ens hem de preguntar si és possible fer aixecar des dels ciutadans una demanda de més Europa que obligui els seus governs a adoptar actituds més positives amb vista al procés d'integració.

I també, per acabar, deixin-me que faci alguna comparança històrica entre el 86 i el 2006. El 86, quan es va fer l'ampliació als països del sud, Espanya i Portugal, i feia poc Grècia, quan Europa es va ampliar al sud, a més de l'ampliació hi havia una dinàmica d'integració molt forta. *Nos ampliamos, pero al mismo tiempo profundizamos en la integración. Los dos vectores sobre los que se ha construido Europa estaban, los dos, vivos. Nos ampliábamos, pero nos integrábamos: el mercado único, el Acta*

Única es inmediatamente después, el euro a continuación... Hay poderosos motores de integración que acompañan la ampliación geográfica. Hoy no es así: la ampliación del 2004, la gran ampliación de los diez nuevos países, es un poderoso empuje a la ampliación en términos físicos y numéricos, pero no está acompañada de la misma dinámica por el otro lado. La integración está parada y la ampliación va más aprisa de lo que los ciudadanos asimilan en su psicología. Y si no despertamos y dinamizamos el vector integración, el desequilibrio será tan grande que no habrá más ampliaciones, porque las opiniones públicas las rechazarán, ya lo están haciendo en la realidad, y será mucho más difícil digerir las que ya hemos hecho.

El éxito de nuestra ampliación tiene mucho que ver con las políticas de cohesión, que, por otra parte, son una conquista de los nuevos países, pero la ampliación a España y Portugal es un éxito, porque está acompañada de una política de cohesión, con transferencias de fondos, de desarrollos regionales, gracias a las cuales, en buena medida, estamos donde estamos. Pero la ampliación que ahora estamos viviendo no está acompañada de una política de cohesión a la misma altura de la que nosotros fuimos receptores, y, en consecuencia, está por ver que tenga las mismas consecuencias positivas.

Como ven, son muchos interrogantes, no los podría acabar todos, pero sí quiero acabar con un mensaje de optimismo, porque, al final, la ley de la gravedad se acabará imponiendo. Los europeos saben que el más grande de los países de Europa es demasiado pequeño para hacer frente a los retos del mundo globalizado. Tots sabem, o almenys intuïm, que el més gran de nosaltres és massa petit per poder fer front als problemes de la immigració, al problema de l'energia, al problema de la recerca, al problema del terrorisme, per dir-ne només quatre dels més grans que tenim; que tard o d'hora, i més val que sigui d'hora, o ens ajuntem o serem irrellevants en el món; que podem ser una mena d'Atenes de Washington, una reserva de pensament filosòfic, o una gran Suïssa, rica, però irrellevant; que si volem influir sobre la globalització i no solament patir-la haurem de buscar mecanismes de cooperació i d'integració política molt més forts que els que tenim fins ara, i això vol dir donar una dinàmica –i permetin-me que ara parli de la meva institució– més

parlamentària a la Unió. Un gran mercat no necessita un parlament. A l'Europa reduïda a un gran mercat no li fa falta un parlament, però si vol ser una unió política, capaç de construir un *demos* i de prendre decisions que no són tècniques, ni molt menys, llavors fa falta una dimensió parlamentària més desenvolupada, amb una estreta coordinació amb els parlaments nacionals.

Jo m'he esforçat molt des de la presidència del Parlament Europeu per fer que els parlaments nacionals, estatals, i el Parlament Europeu no es vegin com a elements antagònics, sinó com a elements que representen diferents nivells de legitimitat però que estan condemnats a col·laborar.

És difícil. El president Marín ha explicat una mica per què i com, la dificultat i algunes possibles solucions. I això serà una feina que hem de fer entre tots, i per això és simbòlicament important que siguem junts aquí, els tres nivells de representació popular –el nivell català, l'espanyol/portuguès i l'europeu–, compromesos en la cerca dels camins que ens puguin permetre construir una democràcia supranacional, una identitat que no esborri les identitats que cadascun de nosaltres tenim –espanyola, portuguesa, catalana–, però que ens permeti fer front al món en què ens toca viure, que, sens cap dubte, planteja reptes –ho torno a dir, i amb això acabo– que no hi ha cap país europeu que els pugui resoldre sol, i això és el que dóna cada cop més sentit a la nostra unió.

Moltes gràcies.

(Aplaudiments.)

El president

Excel·lentíssims senyors Jaime Gama, Marín i Borrell, moltes gràcies per les seves paraules, que, revestides amb la seva autoritat i el seu prestigi, de segur contribuiran a enriquir entre nosaltres el debat i el pensament entorn de l'Europa dels nostres dies.

Abans de cloure aquesta jornada i, de fet, aquest cicle de conferències, vull comunicar-los que, a suggeriment del president Borrell i amb l'acord dels altres

membres de la taula, quan acabi les meves paraules obrirem un torn, un petit torn, un col·loqui, per si algú vol intervenir. Ho farem amb els micròfons que es posaran a la seva disposició i en l'ordre que mereix un acte d'aquestes característiques.

Com deia, ha arribat l'hora de cloure no solament aquesta jornada, sinó també aquest cicle de conferències entorn dels vint anys d'integració d'Espanya i de Portugal a la Unió Europea.

Mereixen agraïment i també felicitació i reconeixement pel seu impuls i bon desenvolupament els responsables de l'organització d'aquests actes commemoratius: l'Oficina del Parlament Europeu i de la Comissió Europea a Barcelona, el Patronat Català Pro Europa i la Fundació Cidob.

Vull dir-los també que per a aquest Parlament ha estat un honor i una responsabilitat que hem assumit amb goig col·laborar en aquesta valuosa iniciativa, una iniciativa que, cal dir-ho, s'inscriu en aquesta tradicional inquietud del poble català pels assumptes d'Europa i en la seva provada voluntat de participar en la construcció i el desenvolupament europeus. Catalunya sempre ha estat al capdavant cercant camins i impulsant la idea d'Europa a la península, i ho seguim fent.

La integració a la Unió Europea d'Espanya i Portugal comportà grans transformacions, representà un canvi d'etapa en tant que ens trobàvem en un nou marc econòmic i institucional, més ample, més important. Potser, en alguns aspectes, a Catalunya s'hi van posar moltes esperances. Algú, fins i tot, ha suggerit que més de les que tocaven. En tot cas, moltes esperances. I són innegables els avenços que comportà per al benestar i la qualitat de vida de les persones, per a les empreses; en definitiva, per al conjunt del nostre país.

Tanmateix, i també cal dir-ho, el creixement i el desenvolupament de la Unió Europea ha trobat també alguns obstacles. Alguns s'han anat superant amb el pas del temps i d'altres queden encara pendants. Deixin-me esmentar-ne dos només a tall d'exemple.

Ja se n'ha parlat. L'entrada en vigor de l'euro, evidentment, va comportar en el primer moment un escepticisme molt gran. Després ha estat una realitat absolutament assumida, tot i que la inflació de preus que l'ha acompanyat ha incidit en una part

important en la pèrdua de poder adquisitiu d'una part de la població, especialment amb relació als productes bàsics i quotidians. Però, en tot cas, i possiblement, era la torna del gran projecte que representa una moneda única per a tot Europa.

Un altre exemple, un segon exemple: un progressiu distanciament de la ciutadania amb relació a les institucions de la Unió, reflectit no solament en estudis o en enquestes, sinó, a la pràctica, en els nivells de participació en les conteses electorals, al Parlament Europeu o en el referèndum del Tractat constitucional.

És algun símptoma de malestar, tot plegat? Jo crec que no. Jo crec sincerament que en cap cas no ho podem interpretar amb pessimisme, sinó al contrari. Crec que aquestes petites crisis ens obliguen a revisar i a corregir errors per seguir endavant, justament per agafar més impuls i fer de la Unió Europea una realitat propera a les ciutadanes i els ciutadans.

Fa vint anys es va obrir una etapa, però tot plegat va tan de pressa que ara vivim justament els inicis d'una altra nova etapa. L'edifici de la Unió Europea ha anat consolidant-se i creixent, però presenta desajustos en les realitats de la mateixa Europa que hem de saber resoldre: la realitat de les persones, les realitats de les regions, dels pobles i nacions, una realitat que la Unió Europea, funcionant amb els estats com a unitat bàsica, ha d'aprendre a encaixar. I això s'aconseguirà en aquesta nova etapa que els deia fa un moment.

La Unió Europea necessita adaptar-se als nous temps, a les noves necessitats, i aquí és on les realitats regionals tindran cada cop més un paper fonamental. I, lògicament, els representants de les ciutadanes i els ciutadans en aquestes realitats regionals, és a dir, els seus parlaments, hi tindran un paper a fer.

Els nous temps són els temps de les organitzacions en xarxa, àgils, amb capacitat de resposta ràpida davant les transformacions de l'entorn i amb capacitat per arribar més a prop de les persones i respondre a la seva identitat.

L'actual Unió Europea, encara centrada en visions estatals, necessita també altres perspectives, altres estructures, i algunes de les respostes precisament les pot trobar en aquestes diverses realitats regionals europees. Sembla evident que la pèrdua de

sentit de les tradicionals fronteres estatals, la lliure circulació interior, ha de generar progressivament importants canvis. Doncs una Unió Europea sense fronteres permet noves lògiques de funcionament, basades ja no solament en la pertinença a un estat, sinó també en la proximitat geogràfica, els interessos comuns, la llengua parlada comuna, les infraestructures, la logística; en definitiva, en l'eficiència, en la simple racionalitat. I és inevitable que les regions esdevinguin protagonistes i motors autònoms d'Europa amb relació a aspectes que escapen a les prioritats estatals, però que sí poden tenir prioritats regionals, fins i tot prioritats interregionals. En aquest sentit, penso que és obvi destacar les diverses i incipients experiències que es fan en l'àmbit d'algunes euroregions en el conjunt de la Unió Europea.

Evidentment, en aquesta creixent realitat regional, els parlaments regionals hi tenim també molt a dir, no pas en contraposició a les institucions de la Unió Europea, sinó tot el contrari, com a aportació al seu enriquiment estructural. La CALRE, la Conferència d'Assemblees Legislatives Regionals d'Europa, que l'any passat vaig tenir l'honor de presidir, és un exemple i un referent d'aquesta nova realitat que el disseny institucional ha de recollir.

De fet, la Unió Europea ha acceptat ja alguns dels plantejaments que els darrers anys les regions han posat sobre la taula per corregir les seves estructures de funcionament. Però encara queda molta feina a fer. Cal comptar amb les regions amb competències legislatives, i ho remarco, les regions amb competències legislatives, a l'hora de vertebrar aquest desenvolupament institucional de la Unió Europea.

Existeix una Europa dels pobles i les regions, i no és, ni pot ser, una Europa subordinada. Just quan els nous temps demostren la importància d'establir col·laboracions en xarxa que trenquin les lògiques piramidals, Europa té una gran oportunitat gràcies precisament a la seva diversitat.

Fins ara, l'eix dels canvis, l'instrument que havia de portar aquesta Europa més propera a les realitats, era el principi de subsidiarietat, el principi de subsidiarietat present en el debat del procés de construcció europea des dels seus inicis, i, de fet, és des del principi una assignatura pendent d'aquest mateix procés. I la seva

aplicació, la del principi de subsidiarietat, continua sent fonamental per apropar la legislació comunitària a la realitat europea que viu la ciutadania i, en paral·lel, per garantir nivells adients d'eficàcia i eficiència en les dinàmiques de les polítiques de la Unió Europea.

Però els nous temps demanen més, quan encara ens queda per fer aquest pas. La Unió Europea ha d'adaptar-se als nous temps, necessita entendre i acceptar les moltes realitats presents a Europa. Com a president del Parlament de Catalunya i coneixedor de la realitat regional europea, estic segur que els propers anys es produiran avenços. Es produiran en el reconeixement del paper dels parlaments i dels governs, tant en l'àmbit estatal com regional, nacional regional; es produiran en el respecte de les diferents identitats culturals i lingüístiques que hi ha a Europa; es produiran avenços importants en l'aplicació del principi de subsidiarietat.

Aquesta nova etapa, per tant, necessita acceptar que el de la Unió Europea ha de ser un projecte comú, vestit sobre la pluralitat i la diversitat. O dit d'una altra manera: la Unió Europea ha de ser un projecte plural, compartit pels estats, per les regions, pels pobles nacions, per les persones, per les diferents expressions culturals, per les moltes llengües que hi conviuen, per tot allò que és i representa Europa. Hi cabem tots i, de segur, aconseguirem treballar junts, sense exclusions i en llibertat, en aquest somni europeu comú.

Moltes gràcies.

(Aplaudiments.)

Seguidament, doncs, si algú de vostès vol fer alguna intervenció o plantejar algun tema, prendríem nota de les persones que volen parlar. En tot cas, sí que els demanaria que quan els acostin el micròfon s'identifiquin per al coneixement de la sala.

Doncs comencem.

El Sr. Jaume Martín (cònsol de la República Txeca a Barcelona)

Bona tarda, senyors presidents. Primera al·lusió al senyor Borrell. Jo parlo com vostè, amb aquest català que compartim, que és el meu català matern. Si més no, per al·lusions, li he de dir que la República Txeca, com a cònsol de la República Txeca i representant d'un país que és europeu, és proeuropeu, encara no s'ha pronunciat en el referèndum i crec que direm que sí... Tant és, hem tingut eleccions ara, aquest cap de setmana, el 2 i el 3. Tenim una figura proeuropeista, el Govern canvia, i esperem i desitgem que ens sumem a vostès en aquest projecte d'Europa, que pot ser molt important.

Per tant, li he de dir, senyor Borrell, que esperem que tot vagi força bé.

Señor Marín, agradezco su confianza en los letrados. Me refiero a esto que los letrados hagan un informe favorable. Me parece muy correcto. Gracias por esta confianza en los letrados.

Señor Jaime Gama, felicidades por su cumpleaños.

Muchas gracias.

El president

Senyor Llibert Cuatrecases.

El Sr. Llibert Cuatrecases (exsecretari general d'Assumptes Europeus de la Generalitat)

Gràcies, president. Una pregunta molt concreta. Els juristes a vegades utilitzen les expressions «contingut formal» i «contingut material». Extrapolant d'una forma potser abusiva aquests dos conceptes sobre el procés de ratificació de la Constitució, evidentment la Constitució europea no ha estat formalment aprovada, requereix els vint-i-cinc estats. Però, materialment es pot dir que no té un pes específic? No hauria d'inspirar l'actuació de les institucions europees, una constitució que ha estat aprovada ja pels dos terços dels estats membres i per una amplíssima majoria de la població europea?

Gràcies.

El Sr. Josep Borrell

Com vostè diu, materialment no està aprovada, i formalment, tampoc. Vull dir que és molt difícil pensar que es pugui fer referència al text per fer-ne aplicacions implícites. Tothom està d'acord que els valors i els objectius d'aquesta Constitució són àmpliament reconeguts, però des del punt de vista procedimental, operatiu, és pràcticament impossible que en fem una aplicació sense que al final no hagi estat ratificada per tots.

I jo entenc el que es vol dir quan es diu: «Dues terceres parts han dit que sí, és molta gent que ha dit que sí.» Però juguem un joc que, ens agradi o no, demana la unanimitat, i fins que no es tingui la unanimitat el text no entrarà en vigor.

I, per això, nosaltres des del Parlament el que demanem, i ho demanarem al Consell el dia 16, és que els països que encara no han intentat la ratificació ho facin. Espero que la República Txeca ho faci, perquè no és el mateix que només siguin dos els que diguin «no» al fet que siguin més de sis. Si fossin més de sis, la història s'hauria acabat, perquè ja no hi hauria res a fer. Llavors, quants n'hi ha que no accepten el text? No ho sabrem fins que no s'hagin pronunciat, i ho dic sabent que hi ha almenys tres països que estic segur i estem tots segurs que no intentaran la ratificació. I, per tant, ens trobem bastant a prop del nombre de cinc.

El president

Allà al fons hi havia una paraula demanda. En tot cas, els recordo la necessitat que s'identifiquin en el moment just de fer la pregunta.

El Sr. Miguel Garzón (advocat)

Sí, bona tarda. Em dic Miguel Garzón, sóc advocat. I voldria fer una pregunta dirigida tant al senyor Benach com al senyor Borrell, perquè m'ha semblat que defensaven en alguns aspectes dues posicions que poden ser incompatibles. El senyor Borrell ha plantejat que un dels problemes als quals s'enfronta la Unió Europea és que es produeix una ampliació en sentit geogràfic però no en sentit substantiu, o en el vector que ell anomenava d'«integració», mentre que el senyor Benach ha posat en relleu

que poden haver-hi altres sentiments nacionals diferents dels sentiments estatals i que les regions i altres ens potser no jurídics, però potser amb una determinada identitat cultural, haurien de fer un paper més rellevant a Europa. M'ha semblat entendre que la seva intervenció, al final com a mínim, anava per aquest camí, i és evident que aquest és un debat que a Catalunya i a Espanya està molt present actualment.

A mi, personalment, haig de reconèixer –em pronunciaré sobre el tema– que se'm fa molt difícil entendre com és possible assolir una major integració si cada cop ens diferenciem més els uns dels altres. Em fa l'efecte que un dels problemes del reconeixement a qualsevol preu de la identitat cultural dels pobles i de les regions és que dificulta o pot dificultar enormement la integració. Perquè si la integració és difícil en una Unió Europea de vint-i-cinc, sembla que hauria de ser més difícil en una Unió Europea de cinquanta països, o setanta, els que siguin.

Aleshores, jo plantejo tant al senyor Benach com al senyor Borrell, concretament en primer lloc al senyor Borrell, potser, des de quina perspectiva afronta la Unió Europea els moviments de tipus més identitari, o més regionalistes o nacionals; qualsevol denominació és vàlida, perquè les sensibilitats són molt diverses. Però, en tot cas, com és possible compatibilitzar aquest procés, diguem-ne, de diversitat cultural, que algunes parts de la societat volen defensar i defensen molt fermament, i tenen el seu dret de defensar-ho, amb un procediment de veritat d'integració, que sembla que necessàriament ha d'implicar la renúncia a part de la capacitat pròpia de decidir? Perquè si tothom vol decidir sobre la seva parcel·la de terreny, sembla impossible que es puguin assolir veritables polítiques integradores. I m'agradaria que expliqués, com a president del Parlament Europeu –he sabut també una mica quines són les seves posicions respecte a aquest tema–, quina és la perspectiva de la Unió Europea respecte a aquest conflicte d'interessos?

El Sr. Josep Borrell

Bé, gràcies. És una pregunta complexa que no té una resposta senzilla. Tothom és perfectament conscient que és una realitat que no es pot resoldre d'una manera fàcil.

Miri, Europa, i el text de la Constitució ho deia ben clar, proclama i defensa la diversitat cultural i lingüística d'Europa, i aquesta diversitat cultural i lingüística no s'acaba en l'àmbit estatal. Hi ha nacions que no han tingut estat històricament i que tenen una dimensió cultural i lingüística molt pròpia, i Europa la reconeix i la defensa.

De quina manera? Doncs s'ha de veure *caso por caso*, com es podria dir. Però aquesta defensa d'una identitat cultural i lingüística no és –com li diria jo?– contradictòria amb el fet que els actors de la construcció política europea són els estats. I això no ho dic jo perquè m'agradi més o menys, sinó perquè és el que diuen els tractats de la Unió. El Consell és el consell dels estats, i en el Parlament hi ha representats un nombre de diputats que s'assignen amb una repartició territorial.

Hi ha un comitè de les regions sobre què a la Convenció europea –i l'amic Gama hi era també, hi érem tots dos– hi va haver una gran discussió sobre si havia de ser o no una institució de la Unió, i el resultat del debat va ser que no. Ho dic perquè a vegades encara veig alguns diaris que ho diuen. El Comitè de les Regions no és una institució de la Unió; és un òrgan consultiu de la Unió que tracta de canalitzar aquesta diversitat i aquesta riquesa subestatal, per sota de les estructures estatals.

Jo penso que ningú no planteja que els mecanismes de decisió del Consell es divideixin de manera que els actors siguin les no sé quantes regions d'Europa. Llavors, hi ha una dialèctica, i, com tota dialèctica, és el resultat d'un equilibri permanent, equilibri que de vegades es trenca d'un costat o d'un altre, entre el que és l'operativitat i l'estructura política estatal –que, ho torno a dir, és la que fa funcionar la Unió– i el reconeixement d'una diversitat que cada país administra d'una manera diferent i que la Unió en el seu conjunt reconeix, però que cada país administra. I, per descomptat, la Unió Europea el que no farà mai serà entrar a dir a un país com ha d'organitzar la seva diversitat territorial o com ha d'organitzar la seva representació a Europa.

Ja li ho dic: és una relació dialèctica, complexa, difícil, que de vegades no està prou equilibrada, però en el text constitucional s'hi havien donat una sèrie de respostes que, al mateix temps que feien més força en aquesta dimensió cultural i lingüística,

deixaven clar quines eren les institucions de la Unió i, per tant, quina era la capacitat política d'actuació de cada una.

El president

La pregunta, efectivament, és complexa, i penso que ens podríem allargar molt, però jo crec que hi ha diverses claus que ens permeten interpretar, o en tot cas que ens permeten donar resposta, a algunes de les coses que vostè planteja, tot i que crec que tampoc no hi ha una resposta única, sinó que són molts elements.

Primer. Hi ha unes realitats que existeixen, que hi són, que dintre d'Europa hi són. Per exemple, parlaré d'una molt concretament: la llengua catalana. La llengua catalana la parlen en aquests moments al voltant d'onze milions de persones en el conjunt de la Unió Europea. I la pregunta que ens podríem fer és: què és el que dóna vitalitat a una llengua? Doncs se suposa que ha de tenir una literatura, una cultura forta, se suposa que evidentment una presència en el món educatiu, a l'escola, a l'institut, a secundària, a la universitat, una presència important a la xarxa, cosa absolutament fonamental amb vista al futur, i reconeixement oficial. La combinació dels diversos paràmetres és el que dóna garanties, viabilitat i futur, o perspectives de futur, a una llengua.

Si vostè fa la comparació, per exemple, entre el maltès –dic el maltès absolutament ocasionalment, amb tot el respecte i més, encara–, com a idioma oficial en el conjunt de la Unió Europea, i el català, vostè veurà que en els paràmetres que jo li he esmentat es donen situacions diverses.

El fet que existeixin llengües a la Unió Europea és una riquesa, és un valor, o no ho és? Jo crec que sí, que ho és. I és un fet i un element a protegir o no? Jo crec que evidentment que sí. Per tant, a partir d'aquí del que es tracta és –a partir d'aquests paràmetres que jo li he comentat i d'altres que possiblement existeixen– que les estructures administratives, burocràtiques, que hi ha en el si de la Unió Europea siguin capaces de donar resposta justament a això.

Ara, el que és evident, també –i amb això lligo amb la segona qüestió que li vull dir–, és que si no hi ha en primera instància una política molt clara en el mateix territori, difícilment això després es pot traslladar a Europa. I quan dic això vull dir dues coses.

Primera, des del punt de vista de Catalunya, lògicament, si entenem que el català ha de ser una llengua que hem d'intentar promoure, hem de tenir unes determinades polítiques concretes en aquest àmbit.

Però també ens hem de plantejar quin és el paper que aquesta llengua fa en el conjunt de l'Estat. I aquí vaig a la segona qüestió. És evident que en aquests moments de construcció europea no és el mateix el que fan uns estats que uns altres. No és el mateix el que fan els *Länder* alemanys o el Govern federal alemany que el que fa el Govern de l'Estat espanyol o les disset autonomies que hi ha a l'Estat espanyol. Són actuacions diferents, i també ho són a Portugal, o a França, etcètera. Per tant, el paper dels estats també és molt important en aquest reconeixement de la diversitat. Vull dir que hi ha un terme mitjà, que, en tot cas, el president Borrell ja ha matisat per on anava, que és el que, d'alguna manera, podrà decidir i definir quin és el paper que hi pot haver en aquest sentit o no.

I, finalment, jo també feia referència, d'alguna manera, al que havien de ser polítiques de proximitat. És a dir, la ciutadania, en aquest cas de Catalunya, se sentirà més o menys identificada amb un projecte europeu comú, s'hi sentirà més propera o menys propera, en funció del que li toqui més directament. I aquest és el gran repte que tenim tots plegats: intentar apropar el que vol dir Europa, com a projecte de futur, als ciutadans i les ciutadanes. I això no és gens fàcil. Per això precisament defenso que el principi de subsidiarietat és una bona via en tant que pot facilitar aquesta aproximació del que serien les institucions europees als ciutadans i les ciutadanes d'aquesta país. Però encara hi ha més, o encara diria més: si no som capaços d'entendre que el món va molt de pressa i que ens hem d'adaptar, difícilment podrem donar les respostes que la ciutadania ens exigeix.

Abans el president Borrell ha fet referència a uns temes molt concrets: immigració, seguretat, terrorisme, energia.... N'hi podríem afegir molts més: infraestructures,

transport... És a dir, hi ha tot un seguit d'elements que no tenen i que no responen a lògiques estatals, que, fins i tot, a vegades responen a lògiques d'una part d'un estat, d'una part d'un altre estat i d'una part d'un altre estat, perquè conformen regions naturals en el conjunt d'Europa que no tenen cap mena de vincle identitari. Senzillament, tenen un vincle d'interessos comuns que pot fer que doni respostes en un moment determinat. La Unió Europea ha de ser prou àgil i prou capaç d'entendre que això soluciona problemes i que això pot plantejar alternatives, i, per tant, que no tot és la lògica dels estats i de les fronteres, que, de fet, s'han anat diluint. Per tant, aquí hi ha molta feina a fer.

Jo n'estic convençut. Crec que hi ha un projecte comú que es diu «Europa» en el qual hem de treballar, en el qual evidentment hi ha matisos, però en el qual jo reclamo bàsicament això: que siguem capaços d'entendre que és un projecte comú en què tots hem de treballar, que sigui un projecte que es basi en la diversitat, que és el que és la realitat d'Europa, i que, a més a més, siguem capaços entre tots plegats de fer-lo el màxim proper als ciutadans i les ciutadanes, que, en definitiva, són els qui hauran de validar-lo, d'alguna manera, en el futur.

Hi havia una paraula aquí al davant?

El Sr. Josep Lluís Rovira (cònsol de la República d'Estònia a Barcelona)

Sí, bona tarda. Sóc Josep Lluís Rovira, cònsol de la República d'Estònia. El president Borrell ha dit que Europa està avariada. Jo hi estic absolutament d'acord, i jo crec que si no s'actua en tres nivells no en sortirem mai, de l'avaría.

El primer nivell és el del lideratge; ja se n'ha parlat, aquí. Europa va començar després de la Segona Guerra Mundial justament perquè hi havia un fort lideratge dels qui s'han considerat els pares d'Europa. Després d'aquest lideratge, sense esmentar noms per no ferir susceptibilitats de països, n'hi ha hagut també en altres èpoques de forma important. Avui no hi ha lideratge, i mentre no trobem un nucli de tres o quatre líders que puguin atreure, que puguin estirar i que puguin tornar a vendre aquest concepte d'Europa crec que serà molt difícil que el cotxe surti de l'avaría.

A continuació, en un segon nivell, aquests líders haurien d'estirar perquè tots els estats actuessin amb la generositat corresponent. El que deia el president Marín del principi de subsidiarietat en dues direccions, és a dir, no solament cap avall, sinó també cap amunt, cap a Europa, perquè si no és així serà molt difícil que els ciutadans, que són el tercer nivell, puguin tenir el concepte aquest d'Europa i sentir-se europeus. Els ciutadans, mentre els temes que els preocupen –l'atur, la seguretat, la immigració, el medi ambient– no se solucionin a Europa no se sentiran atrets a votar en les eleccions al Parlament Europeu, perquè pensaran que les persones que els representen a Europa no tenen cap importància. Mentre no trobem aquests líders que obliguin a tenir una generositat als estats i facin que la mentalitat del ciutadà vegi que el poder realment existeix, a Europa, el cotxe continuarà avariament.

Gràcies.

El Sr. Manuel Marín

En términos generales, coincido con su análisis. Lo que pasa es que me permito dar un apunte muy breve. Tampoco pidamos a Europa lo que Europa no podrá dar nunca porque ni siquiera se da en el ámbito donde nosotros tenemos una responsabilidad directa.

Brevemente. El pasado día 6 de junio, y ha pasado desapercibido, el Centro Superior de Investigaciones Sociológicas publicó lo que se llama el «trabajo de campo» que se ha hecho sobre el interés de los ciudadanos acerca de la construcción europea. Los datos son los que son. Respecto a la política española, el 28 por ciento de la población dice que no se interesa nada de nada por lo que hacemos en las Cortes. ¿Me comprende? Y, luego, además, con poco interés por la política se encuentran entorno al 70 por ciento de los ciudadanos. Entonces, si no es capaz la política local, autonómica o nacional, de interesar al ciudadano, no pidamos que en Bruselas se hagan milagros. Este es un dato que debemos tener en cuenta, porque yo creo que muchas veces sobre Europa se carga una responsabilidad excesiva de intentar por la vía de lo europeo, del dato de lo europeo, recopilar un elemento de referencia hacia la política que luego ni siquiera en el ámbito local somos capaces de dar. ¿Me

comprende? Es un tema para analizar mucho más. Es decir, nos llevaría mucho tiempo.

Le daré otro dato interesante para España. En este momento los españoles somos, junto con Ucrania –en Ucrania por razón de la revolución naranja, en España por razón de la guerra de Irak, el Prestige, las Víctimas del Terrorismo y todo eso–, el país que más se manifiesta de Europa. Es otro dato, ¿me comprende?, en la encuesta de este año. Es decir, somos una sociedad cada vez más reactiva y demostramos en la calle toda una serie de elementos –de gusto, de disgusto, de reacción, no reacción–, y, sin embargo, hay un elemento de separación hacia la política.

Y, luego, otro dato que si no lo digo no sería feliz. Esta mañana vinieron a verme una promoción de estudiantes de periodismo, porque han escogido el tema de la emoción por Europa, o el interés por Europa, o la cercanía con Europa. Llegaron a las nueve a las Cortes y me traían toda una serie de preguntas. Quiero decirles algo por lo que no se puede pedir a Europa lo que Europa no puede dar: nos podemos sentir identificados, podemos tener un interés, una comprensión general de las cosas, pero es inútil. A más, a mí, me preocuparía. No es posible emocionarse con una directiva de la Comisión Europea, eso es una auténtica barbaridad. (Rialles.) ¿Comprenden lo que quiero decir? No existe ese ciudadano europeo perfecto, no. Y, entonces, bueno, hay decisiones que inevitablemente se toman en Europa que son tan abstrusas como las que podemos tomar con un real decreto de ley un jueves por la mañana en las Cortes Generales de España. Esto hay que tenerlo también en cuenta, porque, si no, nos lleva a una situación difícil de comprender. Hay que hacer un esfuerzo, pero tampoco hay que pedir a la integración europea situaciones que a lo mejor deberían empezar por resolverse dentro de casa. Fíjense en esta encuesta, la tienen en internet. Mírenla y verán como hay muchas cosas por hacer.

Y, además, en el punto que le doy la razón es que las políticas comunitarias se contestan o no se contestan resolviendo el problema de la agricultura, el problema de la industria, problemas muy sectoriales, de la pesca, etcétera, las políticas

tradicionales. Y el drama es que las políticas a las que usted ha apelado –seguridad interior, seguridad exterior–, ese es el drama, es que no son políticas comunitarias. No son políticas comunitarias; son políticas que se llevan estrictamente en las capitales, y, sin embargo, nos entra un poco la presión intelectual de pedir a Europa una respuesta sobre políticas que probablemente se gestionarían un poquito mejor si hubiera una mayor cooperación europea. ¿Me comprende? Yo creo que este dato hay que tenerlo en cuenta. ¡Pues claro que el ciudadano europeo no va a tener una buena impresión de Europa si está percibiendo que sus problemas de seguridad interior y exterior no se los resuelven!

El otro día tenía una discusión con Vilajoana –se acordará. Decíamos: «Bueno, en este parlamento» –en el español, allí en las Cortes, ¿te acuerdas?– «¿qué sentido tiene seguir discutiendo de la OCM?» Lo digo con respeto, lo puedo decir..., de la importancia que tiene la avellana y todo esto aquí. ¿Te acuerdas de que hablábamos sobre el precio del aceite de oliva, la dependencia de Jaén, que representa el 50 por ciento de la producción del aceite? Todo esto está muy bien, pero, finalmente, las Cortes, ¿es que no tendrían que tener un debate sobre la aportación al presupuesto comunitario para atacar los problemas de la seguridad interior y exterior? Sería más razonable, ¿verdad?, pero no lo hacemos. Entonces, ¿por qué pedir a Europa algo que no hacemos en casa todavía? Ahí concluyo.

El president

Té la paraula aquí al mig...

El Sr. Francesc Granell (catedràtic d'organització econòmica internacional de la Universitat de Barcelona)

Sí, Francesc Granell, de la Universitat de Barcelona. Jo crec que, efectivament, Europa no es mou sense un somni i sense una necessitat. De fet, Europa s'ha fet, es va fer, perquè sortíem de la Guerra Mundial i tothom necessitava superar la guerra. Ara no tenim cap guerra en portes. L'única guerra, potser, que podríem tenir en portes seria la de la globalització, però, com molt bé ha dit el president del Congrés,

en les polítiques exteriors de la comunitat jo no sé si hem arribat a un nivell en el qual els estats sobirans membres estan disposats a transferir més coses.

Llavors, centrem-nos en l'àmbit intern. Què podem fer? I aquest és el gran tema. És que aquesta generació nostra canvia Europa per anar més enllà d'on hem anat fins ara? Llavors, em sembla que les motivacions que podem tenir nosaltres amb una comunitat europea que només mobilitza l'1 per cent del producte interior brut com a pressupost comunitari són molt escasses, no tenim marge. I, a més, com Europa va relativament bé, són poques les persones que, com diuen les enquestes del CIS, tenen interès per tots els nivells de la política –el local, el regional, el nacional i el comunitari.

Jo el que crec és que el futur d'Europa l'han de fer els joves, i on la Unió Europea s'hauria d'aplicar extraordinàriament és a intentar donar elements europeïtzadors a les properes generacions. Jo crec que aquí hi ha una cosa que políticament no pot tenir gaire importància: el Parlament Europeu pot decidir que la partida Erasmus o no sé què, la mobilització d'estudiants europeus, sigui el doble, el triple, el quàdruple o el que faci falta. Els estats membres no s'hi oposaran, a això, perquè en això no hi va la sobirania nacional, i potser crearem uns senyors o uns nous dirigents europeus que estaran molt més acostumats..., com ara el petit nombre de gent que fa els Erasmus, que se senten europeus i se senten gratificats, i les famílies se senten gratificades perquè els seus fills han après idiomes, han après coses, han tret un profit d'Europa.

Intentem, doncs, reconciliar aquesta realitat de l'Europa que volem amb el que vol la gent, i em sembla que també els instruments educatius són dels pocs que poden fer avançar sense que es topi amb les sobiranes nacionals.

Moltes gràcies.

El Sr. Josep Borrell

Bé, sí, hi estic d'acord. El problema és que sembla que en els darrers referèndums francès i holandès la proporció de «nos» era molt més majoritària entre els joves que

no entre la gent gran. No sé si és veritat o no, però els estudis sociològics diuen que els joves van votar més «no» que no pas la gent gran.

I l'última enquesta –jo també em permeto donar referències d'enquestes– d'Eurostat, l'enquesta del mes de maig d'aquest any, que realment és una radiografia del que pensen els europeus sobre Europa, també diu que la confiança en el projecte europeu és més gran entre la gent més gran, probablement perquè entenen millor per què ha servit Europa, perquè tenen la memòria històrica de la guerra i diuen: «Això ha estat un antídoto contra la guerra, i, per tant, Europa està molt bé, perquè, encara que tingui molts problemes, ha estat una vacuna contra la guerra.»

Els joves, jo penso en els meus fills, no tenen por a la guerra, avui. Per això, quan en els mítings i els discursos els polítics d'una certa edat fem apel·lació a la idea de la pau per justificar Europa ens trobem amb una certa indiferència de la joventut, perquè els parlem d'un dragó mort. Diuen: «La pau? Doncs és clar! Però on és, la guerra? No n'hi ha hagut mai, o almenys no tenim por que n'hi hagi cap!» Ens hem d'inventar un altre discurs, *otro relato*, per fer que la joventut s'hi interessi.

I quan mires l'enquesta veus que el que la gent retreu més a Europa és la seva incapacitat per fer que el creixement econòmic garanteixi que la prosperitat creï llocs de treball. És tremend, però és així. I, com deia el president Marín, el problema és que aquesta Europa, aquesta, la que tenim, té molt poques competències en aquesta matèria, i la gent dirigeix a la Unió Europea unes demandes una mica esquizofrèniques, perquè li demanen polítiques on no té competències.

Llavors, de dues coses, una: o s'explica ben clar què és allò que Europa pot fer o li fem fer més coses de les que ara fa, perquè hi ha una demanda d'Europa que no té una correspondència amb l'estructura competencial. I ho deia abans una altra persona que ha intervingut: el problema d'Europa és que per fer Europa les parts han de cedir autogovern, les parts que la componen han de renunciar a parts del seu autogovern, han de renunciar a exercir la seva sobirania per exercir-la conjuntament, han de renunciar a una part del que aquí a Catalunya tenim ben clar: l'autogovern. Doncs s'ha de renunciar a una part de l'autogovern per fer un govern europeu. I avui

no existeix en absolut, que jo vegi, aquesta voluntat. En matèria de política econòmica, per exemple, la ressaca de l'euro, la pèrdua de la capacitat de fer política monetària autònoma, ha fet que hi hagi molt pocs governs disposats a cedir més capacitat d'autogovern econòmic. És un exemple. La gent demana: «Escolti, què fa Europa per crear llocs de treball?» Doncs fa una política monetària i poca cosa més. La política monetària té molta importància, però és una manera indirecta.

Vull dir que l'estructura competencial europea els ciutadans la llegeixen en clau nacional. Fan una traducció mimètica, i s'equivoquen, perquè no té una correspondència estricta.

En segon lloc, i també aquí hem de fer una mica d'autocrítica tots plegats, durant molt de temps els governs han fet servir Europa com el *chivo expiatorio*, no sé com es diria això en català. Com ho diríem? (*Pausa. Rialles.*) És a dir, tot el que era dolent venia d'Europa: «Ah!, si no fos per Europa! Això ho he de fer perquè Brussel·les m'obliga a fer-ho! Jo no en tinc cap culpa, sap? És Brussel·les qui m'hi obliga.» Tot el que era dolent venia d'Europa i tot el que era bo ho feien ells. És molt difícil que amb una política de màrqueting com aquesta, que és criticar Europa tots els dies de la setmana, es pugui aconseguir que diumenge la gent voti a favor d'Europa. I això segurament, en part, és el que ha passat a França.

I un últim element, i amb això acabo, que és el desconeixement absolut de com s'ha fet Europa. Durant la campanya del referèndum francès, jo em vaig trobar amb ciutadans francesos que em deien: «Jo estic en contra de la Constitució, *porque dice que el derecho europeo prima sobre el derecho francés, y no estoy de acuerdo con esto.*» I jo els deia: «Escolti, això és així des de 1957, és des del Tractat de Roma que el dret europeu preval sobre el dret nacional!» I em deien: «Ah, sí? Doncs no ho sabia. Però, miri, ara que ho sé tampoc no hi estic d'acord.» (*Rialles.*) Vull dir que hi ha, de sobte, un desconeixement que es converteix en coneixement, i quan es converteix en coneixement produeix un rebuig. La ignorància és innocent, però el coneixement provoca una presa de posició que demostra que hi ha una manca d'apropiació de la idea d'Europa de part dels ciutadans.

El president

L'«ase del cops».

El Sr. Josep Borrell

L'«ase dels cops». Reconec que no ho sabia.

El Sr. Jaime Gama

A mí, me gustaría decir rápido tres cosas. Primero, sobre la cuestión de la Constitución. Es verdad: no hay Constitución europea; lo que hay es un tratado constitucional que se llama «Constitución europea», porque no hubo poder constituyente precisamente porque no hay pueblo europeo. Y también porque en el nivel del reparto las funciones típicas de los poderes de una constitución, por ejemplo en lo presupuestario, no están contenidas en lo que se llama «Constitución europea». Y ese es el primer punto que hace de la llamada «Constitución europea» una constitución muy blanda.

Para lo que va a seguir, yo creo que es muy necesario que el Consejo Europeo clarifique las etapas siguientes, porque tenemos una situación con países que pueden hacer la ratificación por decisión parlamentaria y países que están comprometidos con procesos de referéndum, lo que es más sustantivo. Y, entonces, para los que están comprometidos con un proceso de referéndum es muy difícil poner a referéndum una cuestión sobre algo que está poco definido..., cuál va a ser el resultado final. Entonces, hacer un referéndum si no hay decisión clarificadora sobre lo que hay allí es una aventura política que puede salir muy mal. Será necesario tener una clarificación a nivel europeo sobre el futuro del Tratado.

Y el riesgo mayor, a mi juicio, es que se pueden introducir modificaciones que van a ser muy simpáticas para unos pero que al final van a desencadenar una actitud de rechazo en otros. Eso también significará un nuevo periodo de crisis sobre el ordenamiento institucional europeo, que, además, funciona con los tratados actuales. No hay ninguna crisis o parálisis europea que pueda decirse que derive de la inexistencia de instituciones con un tratado. Este no es el problema.

Por lo que se refiere a las lenguas, bueno, hay un problema. La lengua es materia de diversidad cultural y de libertad en Europa. Y la situación paradójica de Europa, la discusión de las lenguas en Europa, es que las tres lenguas europeas más habladas en el mundo –el inglés, el español y el portugués– no son las mayores lenguas dentro de la Unión Europea. El problema es que la mayor lengua dentro de la Unión Europea no puede ser la lengua de la Unión Europea. Entonces, ¿cuál es la salida? O bien todas las lenguas son iguales o bien ser pragmáticos y tener una sola. Y una sola, con la situación actual lingüística del mundo, no veo que sea otra que el inglés. Esto si queremos ser pragmáticos: o bien todas o bien una, y esa una es la lengua de la mundialización. Podemos no resolver esta cuestión y continuar como estamos. Es muy caro, pero, aunque sea muy caro, o bien todos somos iguales o tenemos coraje para ir más lejos.

Tercer punto del que me gustaría hablar un poquito: es el problema de la integración de los parlamentos regionales con poder legislativo. Es decir, la actual Unión Europea, la perspectiva de la Constitución, es muy moderada para los parlamentos nacionales. Lo que estaba previsto en el protocolo de subsidiariedad o en el protocolo sobre los parlamentos nacionales es muy poco.

Y es un problema importante, porque ahora mismo en el tema de justicia y asuntos internos Europa está invadiendo materias que son competencia muy exclusiva de los parlamentos nacionales, y es una ilusión sin reglas. Y, entonces, ahí hay un primer problema.

El segundo es que la tradición de Europa es favorecer un comité de regiones, pero ahí están los ejecutivos regionales, y en el caso de los parlamentos de regiones con poderes legislativos –que es el caso de los países que tienen estados federales o el caso de los países que tienen una regionalidad asimétrica, en algunos casos con parlamentos con poder legislativo– esto está en el vacío pleno.

Hay una conferencia, que es autoorganizada: la conferencia de los parlamentos regionales con poderes legislativos de la Unión Europea, que está muy impulsada por los italianos pero que no ha logrado ser reconocida como institución, y además no ha

logrado una modalidad de representación cerca del Cosac, del comité de los órganos parlamentarios especializados en materia europea, es decir, las comisiones de asuntos europeos de los parlamentos nacionales.

Y ahí hay un problema, porque, con la nueva lógica de la Unión, poner a consideración de los parlamentos de los estados los documentos y los proyectos legislativos, en el caso de que los estados tengan también en su seno regiones con poderes legislativos compartidos por la Constitución de esos estados pone el problema de cómo van a participar en el mecanismo de consulta esos parlamentos regionales. ¿Será por una modalidad directa en relación con los órganos de la Unión Europea, en cooperativa interparlamentaria regional? ¿O será por intermedio de sus parlamentos nacionales, que entonces tienen que organizar internamente en sus países un mecanismo consultivo compartido por el parlamento nacional y las cámaras legislativas de regiones con poder legislativo?

Es un problema que está totalmente abierto, y yo no veo en la futura Constitución europea, a no ser que sea transformada, una línea objetiva de solución razonable.

El president

Doncs, si no m'equivoco... Hi ha cap altra pregunta? *(Pausa.)* Molt bé, moltes gràcies. Si ens volen acompanyar, celebrarem aquests vint anys amb una copa de cava aquí al vestíbul.

Gràcies i bona tarda.

(Aplaudiments.)